

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з навчально-методичної роботи

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ
ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність	073 «Менеджмент»
Освітній рівень	другий (магістерський)
Освітня програма	Управління фінансово-економічною безпекою

Статус дисципліни

вибіркова

Мова викладання, навчання та оцінювання

українська

Завідувач кафедри

міжнародних економічних відносин

Ірина ОТЕНКО

Харків

2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин

Протокол № 1 від 31 серпня 2022 р.

Розробник:

Птащенко Олена Валеріївна, д.е.н., проф. кафедри міжнародних економічних відносин

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

В умовах стрімкого розвитку євроінтеграційних процесів та глобалізації для економічного розвитку України важливого значення набуває використання досвіду країн світу щодо правового регулювання безпеки підприємницької діяльності. У ринкових умовах господарювання економіка країни спирається на організовану та стабільну діяльність як великих підприємств, так і фізичних осіб-підприємців, виробництво яких становить переважний обсяг валового внутрішнього продукту країни, і тому потребує стабільних умов розвитку та захисту. Актуальним стала потреба в розробці правових засад національної безпеки, яка включає в себе політичну, економічну, воєнну, екологічну, інформаційну, гуманітарну і інші види безпеки.

Навчальна дисципліна «Правове забезпечення безпеки суб'єктів господарської діяльності в Україні» є вибірковою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітнього рівня «магістр» спеціальності 073 «Менеджмент» освітньої програми «Управління фінансово-економічною безпекою» всіх форм навчання та спрямована на формування загальних основ з аналізу закономірностей та особливостей розвитку правових засад забезпечення безпеки організації діяльності суб'єктів господарювання, отримання необхідних знань з питань правового забезпечення управління діяльністю компаній в сфері підприємництва з урахуванням національних та світових тенденцій.

Метою викладання дисципліни «Правове забезпечення безпеки суб'єктів господарської діяльності в Україні» є формування уявлення про закони та підзаконні акти в сфері правового забезпечення безпеки діяльності суб'єктів господарювання.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- отримання знань щодо закономірностей та особливостей правових норм в системі забезпечення безпеки діяльності суб'єктів господарювання;
- опанування навичок дослідження правових норм забезпечення безпеки підприємницької діяльності;
- розуміння механізмів удосконалення системи правових норм забезпечення безпеки підприємницької діяльності.

Предметом навчальної дисципліни є принципи, методи та елементи системи правового забезпечення безпеки підприємницької діяльності.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1М
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	Екзамен

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Соціальна складова управління фінансово-економічною безпекою	Безпека банківських установ
Управління безпекою розвитку соціально-економічних систем	Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки
Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки	Конкурентний аналіз та конкурентна розвідка
	Безпекоорієнтований менеджмент

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.	Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах з метою забезпечення та підтримки безпеко-орієнтованого розвитку.
Здатність до спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).	Вміти спілкуватись в професійних і наукових колах державною та іноземною мовами.
Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).	Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність.
Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію.	Вміти делегувати повноваження та керівництво підрозділом управління фінансово-економічною безпекою, організувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу підрозділу, а також з представниками податкових, правоохоронних, інших державних установ згідно діючого законодавства.
Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями безпеко-орієнтованого розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани.	Організувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті.
Здатність створювати та організувати ефективні комунікації в процесі управління фінансово-економічною безпекою.	Демонструвати лідерські навички та вміння працювати у команді, взаємодіяти з людьми, впливати на їх поведінку для вирішення професійних задач; виявляти ризики та попереджати конфліктні ситуації, використовувати психологічні технології роботи з персоналом, мотиваційні механізми для формування кадрової безпеки.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади правового забезпечення економічної безпеки

Тема 1. Поняття економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності.

Завдання дисципліни «Правове забезпечення безпеки суб'єктів господарської діяльності в Україні». Визначення особливостей економічної безпеки. Основні етапи формування економічної безпеки. Правові норми.

Тема 2. Аналіз чинних нормативно-правових актів щодо забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання.

Нормативно-правове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання.

Тема 3. Організація економічної безпеки суб'єкта господарської діяльності.

Серед основних проблем економічної безпеки фізичних осіб-підприємців можна виділити низьку ефективність їх діяльності, недосконалість податкової системи країни, нездорову конкуренцію, відсутність високопрофесійного кадрового потенціалу.

Тема 4. Конкуренція і захист комерційної таємниці.

Особливості недобросовісної конкуренції. Промисловий шпіонаж. Комерційна таємниця. Банківська таємниця.

Змістовий модуль 2. Державне регулювання економічної безпеки

Тема 5. Діяльність державних органів щодо забезпечення економічної безпеки та протидії злочинам у сфері економіки.

Адміністративне право. Податковий кодекс. Господарське право.

Тема 6. Безпека суб'єкта господарської діяльності.

Основні аспекти забезпечення безпеки діяльності суб'єкта господарювання. Оцінка кадрового потенціалу. Кадрова безпека. Інтелектуальна власність. Авторське право.

Тема 7. Економічні злочини: виявлення, попередження, розслідування.

У межах реалізації кримінального законодавства економічної безпеки України виконує наступні завдання: 1) забезпечує економічну безпеку держави шляхом запобігання, виявлення, припинення, розслідування кримінальних правопорушень, що посягають на функціонування економіки держави; 2) збирає та аналізує інформації про правопорушення, що впливають на економічну безпеку держави, та визначає способи запобігання їх виникненню в майбутньому; 3) планує заходи у сфері протидії кримінальним правопорушенням, віднесеним законом до його підслідності; 4) виявляє та розслідує правопорушення, пов'язані з отриманням та використанням міжнародної технічної допомоги.

Тема 8. Організація економічної безпеки суб'єкта господарської діяльності.

Особливості контролю в міжнародному середовищі. Етапи проведення контролю. Система управлінського контролю за економічними процесами.

Перелік практичних, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Методи навчання та викладання

В процесі викладання дисципліни «Правове забезпечення безпеки суб'єктів господарської діяльності в Україні» використовуються методи, які спрямовані на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти. Під час проведення лекцій використовуються проблемні лекції, презентації, дискусії за актуальними питаннями. Під час проведення практичних та лабораторних занять використовуються метод проектів, кейс-стаді, робота в малих групах, презентації, мозкові штурми, індивідуальна дослідницька робота.

Опановуючи тему 1, студенти вивчають кейс-стаді щодо тенденцій розвитку правового забезпечення безпеки суб'єктів господарської діяльності в Україні. На заняттях з теми 2 студенти проводять аналіз нормативних актів. На занятті до теми 3 студенти з використанням технології майнд меппінгу представляють результати дослідження системи заходів щодо забезпечення економічної безпеки. В ході теми 4 студенти розглядають різноманітні промислового шпіонажу та комерційної таємниці. На заняттях з теми 5 студенти опрацьовують різноманітні статті відповідних Кодексів та законів. На заняттях до теми 6 студенти беруть участь у діловій грі на створення інтелектуального продукту. На заняттях до теми 7 студенти розглядають кейси щодо розгляду економічних правопорушень. На заняттях до теми 8 студенти опрацьовують у малих групах інструментарій контролю за забезпеченням економічної безпеки.

Порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни «Правове забезпечення безпеки суб'єктів господарської діяльності в Україні» здійснюється за накопичувальною (100-бальною) системою оцінювання.

Оцінювання здійснюється за такими видами контролю:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і самостійної роботи студентів та оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту бути допущеним до складання екзамену – 35 балів);

підсумковий контроль у формі екзамену.

Поточний контроль включає оцінювання роботи студентів під час:

практичних занять: активна робота на занятті (по 5 балів за практичні заняття) за умови виконання студентом практичних, участі у вирішенні кейсів, обговореннях, ділових іграх. Загальна кількість балів – 30;

письмової контрольної роботи, максимально оцінюється в 10 балів. Контрольна робота містить два види завдання: задача та кейс (2 задачі по 3 бали, 1 кейс – 4 бали). Загальна кількість балів – 10;

поточного та підсумкового тестування: студенти мають одну контрольну роботу наприкінці семестру. Максимальна оцінка за кожне тестування складає 10 балів. Тестування включає завдання за темами дисципліни і включає 20 тестових завдань (максимальна оцінка за кожне завдання – 0,5 бали); Загальна кількість балів – 20.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими темами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми в рамках навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет включає: 10 тестів (кожен тест 2 бали – загальна оцінка 20 балів), що містять стереотипні завдання, двох діагностичних теоретичних завдань (кожне з яких оцінюється 5 балів) та одного евристичного завдання (10 балів), що передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної «Відомості обліку успішності».

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
Тема 1. Поняття економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція 1. Поняття економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності	Чат-опитування	
	Практичне заняття	Практичне заняття №1. Розгляд тенденцій розвитку правового забезпечення безпеки суб'єктів господарської діяльності в Україні	Кейс-стаді	5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання до самостійного опрацювання	Основні етапи формування економічної безпеки. Правові норми.	Опитування	
Тема 2. Аналіз чинних нормативно-правових актів щодо забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція-дискусія 2. Аналіз чинних нормативно-правових актів щодо забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання	Дискусія	
	Практичне заняття	Практичне заняття №2. Аналіз нормативних актів	Кейс	5
			Ділова гра	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання до самостійного опрацювання	Розгляд нормативно-правового забезпечення	Опитування	
Тема 3. Аналіз чинних нормативно-правових актів щодо забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція-дискусія 3. Аналіз чинних нормативно-правових актів щодо забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання	Дискусія, тестування	
	Практичне заняття	Практичне заняття №3. Студенти представляють результати дослідження системи заходів щодо забезпечення економічної безпеки	Робота у малих групах	
			Майнд-меппінг	5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання до самостійного опрацювання	Особливості системи без пекових заходів	Опитування	

Тема 4. Конкуренція і захист комерційної таємниці	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція 4. Конкуренція і захист комерційної таємниці	Мозковий штурм	
	Практичне заняття	Практичне заняття №4. Комерційна таємниці. Промисловий шпіонаж	Кейс	
			Кейс-стаді	5
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Сутність та види промислового шпіонажу. Поняття комерційної таємниці	Поточна контрольна робота		
Тема 5. Діяльність державних органів щодо забезпечення економічної безпеки та протидії злочинам у сфері економіки	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція 5. Діяльність державних органів щодо забезпечення економічної безпеки та протидії злочинам у сфері економіки	Дискусія	
	Практичне заняття	Практичне заняття №5. Кодеси законів	Кейс	
			Кейс-стаді	
	<i>Самостійна робота</i>			
Завдання до самостійного опрацювання	Особливості законодавчої бази щодо забезпечення безпеки	Поточне тестування	10	
Тема 6. Безпека суб'єкта господарської діяльності	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція 7. Безпека суб'єкта господарської діяльності	Мозковий штурм	
	Практичне заняття	Практичне заняття №6. Створення інтелектуального продукту	Ділова гра	
			Презентація	5
	<i>Самостійна робота</i>			
Завдання до самостійного опрацювання	Особливості авторського права	Підготовка есе (статті)		
Тема 7. Економічні злочини: виявлення, попередження, розслідування	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція 8. Економічні злочини: виявлення, попередження, розслідування	Он-лайн тестування	
	Практичне заняття	Практичне заняття №7. Види економічних правопорушень	Кейс	
			Ділова гра	
<i>Самостійна робота</i>				

	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Види економічних правопорушень	Поточна контрольна робота	10
Тема 8. Організація економічної безпеки суб'єкта господарської діяльності	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція 9. Організація економічної безпеки суб'єкта господарської діяльності	Мозковий штурм	
	Практичне заняття	Практичне заняття №8. інструментарій контролю за забезпеченням економічної безпеки	Ділова гра	5
			Кейс-стаді	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Контроль економічної безпеки	Підсумкове тестування	10
Іспит				40

Рекомендована література

Основна

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436– IV // ВВР України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
2. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 06.11.1991 р. № 1798– XII // ВВР України. – 2001. – № 36. – Ст. 188.
3. Конституція України : прийнята на п'ятій сес. ВВР України 28 черв. 1996 р. – К. : Преса України, 1997. – 80 с.
4. Користін О. Є. Економічна безпека : навч. посіб. / О. Є. Користін, О. І. Барановський, Л. В. Герасименко. – К. : КНУВС, 2010. – 368 с.
5. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341– III // ВВР України. – 2001. – № 25. – Ст. 131.
6. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755–VI // ВВР України. – 2011. – № 13. – Ст. 112.
7. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України від 14 травня 1992 року № 2343–XII // ВВР України. – 1999. – № 42–43. – Ст. 378.
8. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 26 січня 1993 року // ВВР України. – 1993. – № 13. – Ст. 110.
9. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 року № 1700–VII // ВВР. – 2014. – № 49. – Ст. 2056.

Додаткова

10. Грищенко В. Ф., Грищенко І. В., Самофалова О. А. Безпека підприємницької діяльності як складова національної безпеки держави, Державне управління: удосконалення та розвиток. 2015. № 12. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua>.
11. Пономарьов С. Адміністративно-правове забезпечення діяльності сектору безпеки і оборони України: монографія Харків: Майдан, 2018. 470 с.
12. Адміністративне право України: підручник: у 2 т. / В. В. Галунько, В. І. Олефір, Ю. В. Гридасов, А. А. Іванищук, С. О. Короєд. К.: ХМД, 2013. Т. 1. Загальне адміністративне право. Академічний курс. 396 с.
13. Денисенко М. П. Зарубіжний досвід регулювання економічної безпеки. Інвестиції практика та досвід. 2017. № 6. С.15-19

Інформаційні ресурси

14. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна «Правове забезпечення безпеки суб'єктів господарської діяльності в Україні» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=9099>